

RECENZE

GONSIOROVÁ, B. *Udělování státního občanství České republiky*. 1. vydání. Olomouc: Iuridicum Olomoucense o.p.s., 2015, ISBN 978-80-87382-91-2. 103 s.

V roce 2016 byla olomouckým nakladatelstvím Iuridicum Olomoucense vydána odborná monografie autorky Barbory Gonsiorové s názvem *Udělování státního občanství České republiky*. Publikace souhrnně představuje podmínky a samotný proces udělování státního občanství podle zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „NSO“), při současném hodnocení a srovnání praxe dle zákona č. 40/1993 Sb., o nabytí a pozbytí státního občanství České republiky, ve znění účinném do 31. prosince (dále jen „SSO“). Monografie je členěna do čtyř hlavních kapitol. Autorka v úvodu přibližuje samotný institut státního občanství. Vymezuje pojem státní občanství a jeho právní povahu na základě teoretických právních přístupů. Autorka vysvětluje odlišnosti přístupů výkladu státního občanství jako právního vztahu a právního stavu, přičemž dospěla k závěru, že povaha státního občanství podle NSO je kombinací obou těchto přístupů. Dále rozebírá pojmové znaky státního občanství teoreticky i s přihlédnutím k právní praxi podle právní úpravy SSO a NSO. Zabývá se též obsahem státního občanství, důraz klade především na problematiku tzv. bipolitismu, rozebírá jej též z pohledu mezinárodního práva i optikou Ústavního soudu. Autorka v závěru kapitoly vymezuje vůči pojmu státního občanství pojmy národnost, státní příslušnost, občanství a čestné občanství územně samosprávného celku a vysvětluje rozdíly mezi nimi.

Ve druhé kapitole se autorka podrobně zabývá historickým srovnáním právní úpravy státního občanství na našem území. Nejprve je popisována právní úprava před vznikem samostatného Československa. Autorka přibližuje předchůdce státního občanství, institut tzv. inkolátu, podrobně se pak věnuje úpravě státního občanství a způsoby jeho nabytí podle obecného zákoníku občanského v období rakouského, posléze rakousko-uherského mocnářství. Dále přibližuje institut státního občanství a způsoby jeho nabytí v období tzv. první Československé republiky. Proces udělování státního občanství popisuje na základě dobové judikatury a demonstruje jej na konkrétním příkladu. Poté navazuje podkapitola, která je koncipována obdobně a týká se právní úpravy státního občanství v Československu v období od r. 1948 do r. 1989. Autorka představuje právní úpravu ve vztahu k tehdejší politické situaci, klade důraz na změny související se vznikem československé federace od 1. 1. 1969.

Historii právní úpravy institutu státního občanství zakončuje poněkud netradičně podkapitola věnovaná institutu tzv. domovského práva, jehož znaky se znaky státního občanství autorka porovnává, přičemž se přiklání k závěru, že právo domovské bylo částečně předchůdcem dnešního institutu trvalého pobytu.

Hlavní kapitola monografie se pak zabývá již konkrétně udělováním státního občanství podle NSO, přičemž autorka důsledně aktuální právní úpravu komparuje se zrušeným SSO. Autorka nejprve vymezuje zařazení a obsah

pojmu udělení státního občanství a dále se zabývá konkrétními jednotlivými podmínkami pro jeho udělení. V souvislosti s novou právní úpravou analyzuje změny zejména u podmínek trvalého pobytu, na území České republiky, beztrestnosti, znalosti českého jazyka a nově i ústavního systému a realit. Dále přibližuje též problematiku požadavků na plnění povinností stanovených zvláštními předpisy a problematiku bezpečnosti státu. Závěr kapitoly je věnovaný správnímu řízení ve věci udělování státního občanství, zvláštnímu případu – udělení státního občanství z důvodů významného přínosu pro Českou republiku a soudnímu přezkumu zamítavých rozhodnutí Ministerstva vnitra.

V poslední kapitole autorka přibližuje udělování státního občanství v Polské republice, přičemž se zaměřuje především na komparaci s českou právní úpravou. Představuje zvláštní institut udělení polského občanství aktem prezidenta republiky, který v české právní úpravě nemá obdobu. Ve srovnání s českou právní úpravou podle NSO shledává autorka polskou právní úpravu věcnější a uživatelsky přístupnější. Nároky kladené na žadatele o polské občanství považuje za méně striktnější než je tomu v případě udělování českého občanství. Autorka dále poukazuje na skutečnost, že zatímco v případě ČR je rozhodování o udělení státního občanství v pravomoci Ministerstva vnitra, v případě Polské republiky byl uplatněn princip dekoncentrace a pravomoc rozhodování o udělení státního občanství byla delegována na vojvodství.

Monografie je koncipována logicky, přináší ucelený pohled na udělování státního občanství ČR. Kladně hodnotím, že se autorka snažila popsat praxi při udělování občanství na konkrétních případech s odkazy na aktuální i historickou judikaturu. Velkým přínosem jsou odkazy na správní rozhodnutí Ministerstva vnitra o udělení resp. neudělení státního občanství, která nejsou běžně přístupná a se kterými se autorka seznámila v rámci svého pracovního působení. Práce je opatřena přehlednými tabulkami, přílohami se statistikou, současnými i historickými vzory tiskopisů, včetně vzorů zahraničních, které slouží pro lepší pochopení popisované problematiky.

Je zřejmé, že při rozboru historické první úpravy státního občanství autorka vycházela z teorie kontinuity právního řádu Československé republiky. Přesto by mohlo být zajímavé nastínění problematiky státního občanství za období tzv. Protektorátu Čechy a Morava a tzv. Slovenského štátu. V podkapitole, která se zabývá podmínkou posuzování bezpečnosti státu v řízení o udělení státního občanství, autorka odkazuje na ust. § 22 odst. 3 NSO, podle nějž si Ministerstvo vnitra u každého žadatele staršího patnácti let vyžádá stanoviska Policie České republiky a zpravodajských služeb České republiky. Ze zpravodajských služeb však v podkapitole autorka zmiňuje pouze Bezpečnostní informační službu, za vhodné bych považoval zmínit též Úřad pro zahraniční styky a informace a Vojenské zpravodajství, které mohou proces udělování státního občanství taktéž výrazně ovlivnit.

Cenné poznatky přináší komparace s polskou právní úpravou, nicméně autorka v monografii neuvádí, z jakého důvodu se rozhodla pro srovnání použít právě polskou úpravu. Monografii považuji za zdařilou. Postihuje novou právní úpravu a může tak být přínosem nejen pro právní teorii ale i praxi.

Mgr. Tomáš Vachutka